

Samarbete för framtiden

Gemensamt intresse – delat ansvar

Grunden till de nära relationerna mellan det demokratiska Sydafrika och Sverige lades redan på 1960-talet, när Sverige bidrog till kampen mot apartheid med humanitärt och politiskt stöd.

Demokratiska krafter i Sydafrika knöts samman med det civila samhället i Sverige i form av bland annat studentorganisationer, politiska partier, kyrkor och fackföreningar. I de båda länderna firades de historiska åren då Nelson Mandela frigavs och de första demokratiska valen hölls samtidigt som apartheid-systemet nedmonterades. Det var inte längre nödvändigt eller korrekt att Sverige skulle stödja politiska partier, vilket varit fallet med ANC, UDF och andra under befrielsekampen. Istället skrev Sverige under ett nytt avtal om reguljärt utvecklingssamarbete med det nya, fria Sydafrika.

Att bygga upp ett demokratiskt Sydafrika efter många år av apartheid innebar en enorm utmaning. Försoningsprocessen kombinerades med omfattande insatser för att förbättra levnadsförhållandena för de grupper som diskriminerats under apartheidregimen.

Nu formas en ny framtid. Reformerna har genomförts och ekonomin har byggts upp igen. Relationerna mellan Sverige och Sydafrika går mot ett verkligt partnerskap, baserat på gemensamma intressen och ett delat ansvar. Utmaningen ligger i att skapa en grund för ett långsiktigt, rättvist och hållbart samarbete mellan våra länder.

1999 skapades den Binationella kommissionen, BNC, mellan Sverige och Sydafrika med delat ordförandeskap på högsta politiska nivå. Målet för kommissionen är att bredda och fördjupa samarbetet mellan länderna. Arbetet sker i tre kommittéer, en som arbetar med politiska frågor, en som ansvarar för ekonomiska frågor och en tredje som hanterar sociala, kulturella och utvecklingsfrågor.

Med en gemensam politisk syn bryter Sydafrika och Sverige återigen ny mark. Idag bestämmer länderna gemensamt vad som ska prioriteras, samtidigt som vi delar på ägarskapet. Tillsammans har vi en stark vilja att fortsätta utveckla ett bredare partnerskap där olika sektorer ingår. Sydafrika och Sverige har också tagit sig an en ny utmaning, den här gången som partners för fred, säkerhet och fattigdomsbekämpning i Sydafrika och i regionen.

Shaheed Rajie

Chef för avdelningen för internationellt utvecklingssamarbete, Sydafrikas Finansdepartement

Anders Möllander

Sveriges ambassadör i Sydafrika

En gemensam framtid

Både den svenska och den sydafrikanska regeringen arbetar aktivt för att förbättra levnadsförhållandena för de allra fattigaste och samtidigt stärka demokratin och de mänskliga rättigheterna.

Dessa grundläggande värderingar är desamma som när Sverige började stödja ANC och andra organisationer i kampen mot apartheid, men formerna för utvecklingssamarbetet har förändrats. Tidigare gav Sverige humanitärt stöd till kampen för frihet. Nu har samarbetet gradvis utvecklats till ett förhållande som bygger på politisk, kommersiell och kulturell jämlikhet. Prioriteringarna sätts gemensamt och länderna delar på både ägarskap och ansvar för arbetet.

I den policy¹⁾ som styr Sydafrikas samarbete med internationella givare står det: ”Den stora utmaningen i utvecklingsarbetet är att möta de stora utvecklingsklyftorna på ett sätt som stärker demokratin, främjar tillväxten, breddar deltagandet i ekonomin, utökar och fördjupar den mänskliga utvecklingen, minskar ojämlikheter och gynnar ett stabilt samhälle.” Även om det internationella biståndet till Sydafrikas utvecklingsprogram utgör mindre än 1,5 procent av den årliga budgeten så ”spelar den en signifikativ roll i regeringens initiativ”.

Principerna och idealen bakom Sydafrikas policy i kampen mot fattigdomen ligger i linje med Sveriges politik för global utveckling, som riksdagen antog i december 2003²⁾. I den står det att det övergripande målet är att skapa förutsättningar som gör det möjligt för fattiga att förbättra sina liv.

Vägen till ett bredare samarbete inleddes i slutet av 1990-talet när länderna kom överens om att det traditionella biståndet skulle fasas ut till förmån för andra former av samarbete. Flera kommuner har påbörjat twinningsarbeten och gemensamma arrangemang har introducerats för samarbete inom den privata sektorn samt inom forskning och kultur. Förutom institutions-samarbeten inom polisväsendet, skattemyndigheterna, finansstyrning och statistik, så har länderna också bildat ett gemensamt hälsoforum. Andra bilaterala fora har också diskuterats, bland annat ett arbetsmarknadsforum och ett forum för organisationer inom det civila samhället.

En viktig uppgift för Sverige är att bredda samarbetet så att det når fler sektorer av samhället. Detta är också en av grunderna i den svenska politiken för global utveckling: ”Politiken för global utveckling berör alla. Hela det svenska samhället måste engageras i arbetet. I Regeringskansliet delas ansvaret för att målen uppnås mellan alla departement. Näringslivet och folkrörelser får en viktigare roll.”

“Den stora utmaningen i utvecklingssamarbetet är att möta de stora utvecklingsklyftorna på ett sätt som stärker demokratin, främjar tillväxten, breddar deltagandet i ekonomin, utökar och fördjupar den mänskliga utvecklingen, minskar ojämlikheter och gynnar ett stabilt samhälle.”

¹⁾ Policy Framework and Procedural Guidelines for the Management of Official Development Assistance: 1st Edition, October 2003.

²⁾ Regeringens proposition 2002/03:122 Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling.

”Politiken för global utveckling berör alla. Hela det svenska samhället måste engageras i arbetet. Näringslivet och folkrörelserna får en viktigare roll.”

Ansaret i politiken för global utveckling fördelas på fler institutioner, myndigheter och departement än de som traditionellt har hanterat utvecklingssamarbetet. Rikspolisstyrelsen, Statistiska Centralbyrån, Skattemyndigheterna och universiteten är några exempel på institutioner som redan har spelat, och kommer att fortsätta spela, en central roll i det svenska utvecklingssamarbetet. Inom det civila samhället deltar ett stort antal enskilda organisationer liksom fackföreningar och det privata näringslivet.

Stödet till Sydafrika under de tio åren efter de första demokratiska valen i Sydafrika 1994 har uppgått till mer än en miljard kronor. Målet är nu att utöka samarbetet inom de offentliga och privata sektorerna, liksom mellan organisationer inom det civila samhället. Nya förslag på samarbete kommer att bedömas utifrån sin potential att leda till hållbara och gemensamt finansierade partnerskap.

På grund av den fruktansvärda inverkan som hiv/aids-epidemin haft – och fortsätter att ha – i Sydafrika så kommer stödinsatser inom detta område att prioriteras i det fortsatta samarbetet. Våld mot kvinnor och konflikthantering är andra prioriterade samarbetsområden.

Ytterligare en viktig del av samarbetet är de gemensamma ansträngningarna för att stödja de mindre utvecklade länderna i regionen. Flera regionala samarbeten och så kallade treparts-samarbeten har genomförts och fler kommer att följa.

Åtta modeller för bredare samarbete

Det nya, bredare samarbetet mellan Sverige och Sydafrika innebär också att partnerskapet kan ta olika former. De värderingar och den filosofi som ligger till grund för utvecklingssamarbetet är dock desamma. Nedan beskrivs åtta olika modeller för samarbetet:

Kontraktsfinansierat tekniskt samarbete (KTS)

Syftet med KTS är att förmedla kunskap inom sektorer där Sverige har en komparativ fördel och där det finns möjlighet att bygga upp ett långsiktigt institutionellt samarbete. För att KTS ska kunna användas som modell måste sektorn eller samarbetsområdet vara av strategiskt värde för landets kapacitetsutveckling.

Den svenska kunskapen kan finnas i konsultföretag, på universitet eller inom offentliga myndigheter. Kunskapen kan överföras i form av rådgivningstjänster, genom utbildning och träning, eller i form av tekniskt stöd till myndigheter, institutioner och organisationer.

Finansmarknadsutveckling

Finansmarknadsutveckling innebär stöd till mikrokreditinstitutioner och andra innovativa former som kan hjälpa fattiga i Sydafrika att få bättre boende och ökade inkomster. Denna modell kan också användas för olika former av finansiering till investeringar inom infrastruktur och den privata sektorn.

Internationella kurser

Sida har en lång och framgångsrik historia av att arrangera internationella kurser inom områden där svenska samarbetsländer har behov av kapacitetsutveckling och Sverige har relevant expertis. Sydafrika har redan skickat ett stort antal personer till dessa kurser. I framtiden kommer fler kurser för deltagare från hela Afrika att arrangeras i Sydafrika.

Twinning

Twinning är benämningen på samarbetsprogram mellan kommuner eller andra offentliga institutioner och myndigheter. Samarbetet sker i form av kunskapsutveckling eller utbildning och båda parter ska ha nytta av utbytet. Urban utveckling, näringslivsutveckling, kultur, utbildning, och idrott är några exempel på vad som kan ingå i twinningsamarbeten.

Partnerskapsfonder

”Fondmodellen”, som ursprungligen skapades för näringslivssektorn, har blivit ett framgångsrikt verktyg inom forskning och kultur. Inom forskningsområdet sker samarbetet mellan vetenskapsråden i Sverige och Sydafrika, vilket ger forskare från Sverige och Sydafrika möjligheter att utbyta kunskap och kompetens med varandra. I det gemensamma kultursamarbetet mellan Sverige och Sydafrika kan institutioner i de båda länderna samverka i gemensamma projekt. Den ursprungliga modellen kommer från privatsektorsamarbetet vars mål är att stödja ekonomisk utveckling och bidra till att skapa arbetstillfällen, bland annat med stöd från de svenska företagen i Sydafrika.

Trepartssamarbete och regionala program

Sydafrika och Sverige delar ambition och vilja att arbeta för fred och säkerhet i regionen och stödja de minst utvecklade länderna i Afrika. Samarbetet avser i första hand gemensamma initiativ och samarbeten i Afrika, men utesluter inte insatser utanför kontinenten. Det regionala samarbetet mellan Sverige och Sydafrika kan omfatta offentliga och privata institutioner och organisationer och ske i form av samarbete mellan tre eller flera parter (länder). Den sydafrikanska regeringens African Renaissance Fund har skapats för att stärka det regionala samarbetet med andra länder för fred, demokrati och utveckling i Afrika. Sverige har för detta ändamål avsatt medel för en gemensam finansiering genom African Renaissance Fund. Dessutom stödjer Sverige, i samarbete med Sydafrika, ett flertal regionala institutioner och initiativ.

Bilaterala fora

På initiativ av den Binationella kommissionen (BNC) har Sverige och Sydafrika bildat ett bilateralt hälsoforum för att stärka samarbetet inom hälsofrågor. Tack vare de positiva erfarenheterna från detta samarbete undersöker länderna möjligheten till liknande samarbeten inom andra sektorer, till exempel ett bilateralt arbetsmarknadsforum.

Civila samhället

Sida stödjer svenska enskilda organisationer som samarbetar med organisationer i Sydafrika. Samarbetet mellan det civila samhället i de två länderna är välutvecklat, och Sydafrika är ett av Sveriges största mottagarländer av stöd till och genom enskilda organisationer. Stödet till detta samarbete kommer att fortsätta och länderna har också diskuterat möjligheten att bilda ett bilateralt forum för att samordna kontakter och samarbete inom det civila samhället.

I takt med tiden

De nya poliseleverna marscherar i takt på gårdsplanen utanför polisskolan i Pretoria, en skola som under apartheidtiden utbildade vita poliser i en militärliknande organisation. Nu lär sig poliseleverna yrket med utgångspunkt i de mänskliga rättigheterna, inom rättsstatens principer och att de arbetar för medborgarna i samhället.

Kapten J.R. Baloyi är lärare vid polishögskolan. Han tog själv examen vid den första etniskt integrerade polishögskolan i Sydafrika och har stor erfarenhet av de attitydförändringar som polisen i Sydafrika genomgått sedan 1994. Men att ändra en institution är en långsam process:

– En del undrar fortfarande hur man ska kunna få information från misstänkta om man inte får slå dem. Därför är det mycket viktigt vilka värderingar vi förmedlar under utbildningen, konstaterar han.

Tillsammans med den svenska Rikspolisstyrelsen identifierade den sydafrikanska polistjänsten flera olika samarbetsområden. Bland annat skulle samarbetet fokusera på mänskliga rättigheter, jämställdhet, kapacitetsutveckling och arbetsmiljöfrågor.

En idé som kom upp under samarbetet var att införa de rollspel som den svenska polisen använder sig av i sin utbildning. Vid rollspel kan poliselever tränas i situationer som liknar den verklighet de senare kommer att möta. Rollspelscentret introducerades genom att en grupp lärare från den svenska polishögskolan utbildade lärare vid den sydafrikanska polisakademin. Den senaste byggnaden som tillkommit vid polisutbildningen i Pretoria är en kåkstad där eleverna kan öva sig i polisarbete i slumområden.

– Vi måste samarbeta med medborgarna. Utan deras hjälp är det nästan omöjligt att lösa fall som mord och våldtäkt, fortsätter kapten Baloyi.

Men kunskapsöverföringen har inte bara varit enkelriktad. Den svenska polisen har lärt sig av sina sydafrikanska kollegor, bland annat just i hur den sydafrikanska polisen arbetar i kåkstäder. Erfarenheten av hur sydafrikanska poliser från olika kulturella och etniska bakgrunder samarbetar har också varit viktig för den svenska polisen.

För vice rikspolischef Mala Singh är det självklart att samarbetet inte kommer att avslutas när det svenska biståndet tar slut:

– I framtiden kommer vi att se fler samfinansierade projekt inom samarbetet. Jag är säker på att det finns ett ömsesidigt intresse av att fortsätta arbeta tillsammans.

“Genom rollspel kan poliselever tränas i situationer som liknar den verklighet de senare kommer att möta. I kopior av verkliga miljöer som polisstationer, banker, lägenheter och barer kan de öva bankrån, lägenhetsbråk och hur man bemöter allmänheten på en polisstation.”

Foto: Åsa Fridh/Sveriges ambassad, Pretoria

FÖRBÄTTRAD SERVICE MINSKAR FATTIGDOMEN

De utvecklingspolitiska prioriteringar som Sverige och Sydafrika delar är att stärka demokratin och minska fattigdomen, ojämlikheten och sårbarheten i samhället. Samarbetet fokuserar främst på att förbättra samhällsservicen för medborgarna.

Sverige och Sydafrika har samarbetat inom demokratisk samhällsstyrning (inklusive offentlig administration), rättsområdet och sociala sektorer, civila samhället, urban utveckling, utbildning, forskning, utveckling av den privata sektorn och ekonomiskt samarbete.

Public Sector Partners:

South African Police Services

Rikspolisstyrelsen

South African Revenue Service

Skatteverket

Statistics, South Africa

Statistiska Centralbyrån

Provincial Treasury, Eastern Cape, South Africa

Ekonomistyrningsverket

FORSKARUTBYTE

Forskningssamarbetet mellan Sverige och Sydafrika startade 1999 när Sida och Department of Science and Technology i Sydafrika tecknade ett samarbetsavtal. År 2000 skapade länderna en fond som gemensamt finansieras av Sydafrikas National Research Foundation (NRF) och Sidas forskningsavdelning (SAREC).

För att kunna delta i forskningsutbytet ska forskare i Sydafrika och Sverige söka medel tillsammans. Ansökan bedöms sedan av både SAREC och NRF. Om ansökan godkänns står Sida för stödet till svenska forskare medan sydafrikanska forskare får sina med-

el via Department of Science and Technology. Svenska forskare får möta de utmaningar och problem som sydafrikanska forskare arbetar i, och omvänt får forskare från Sydafrika uppleva den svenska forskningsmiljön. I forskarutbytesprogrammet (LINKS) kan forskare från båda länderna lära av varandra, växa och forma nya idéer som kan bidra till att utveckla gemensamma projekt.

För mer information om forskningssamarbetet:

National Research Foundation: www.nrf.ac.za

Vetenskapsrådet: www.vr.se

Städer lär av varandra

“Situationen för de hemlösa är sorglig, men samarbetet med Göteborg har stärkt vår kapacitet, vilket har lett till att vi har kunnat förmedla fler nya hus till familjer.”

– Folk i Motherwell behöver större hus. Det finns familjer på sex personer som bor i ett enda rum, berättar Mavis Kweyama, som har ett litet byggnadsföretag.

Hon och hennes anställda är fullt upptagna med att måla ett av de 110 hus som ingår i Sakhulunto HusExpo. Utställningen hålls mitt i Motherwell, en kåkstad med mer än 200 000 invånare. Förorten Motherwell planerades och byggdes ursprungligen för att inhysa den svarta befolkning som jobbade i Port Elizabeth, en under apartheid helvit stad.

Idag bildar Port Elizabeth och Motherwell, samt åtta andra kommuner som under apartheid var strikt uppdelade efter hudfärg (en del för svarta, andra för färgade och de finaste för vita), storstadsregionen Nelson Mandela Bay.

Både svenska och sydafrikanska arkitekter har ritat utställningshusen, som är exempel på vad en familj kan bygga med de begränsade medel som den sydafrikanska regeringen ger till bostadslösa familjer. Husen står tätt för att göra det kostnadseffektivt att installera vatten, avlopp och elektricitet, samt för att skapa en kvarterskänsla och säkerhet.

– Situationen för de hemlösa är sorglig, berättar kommunalpolitikern Nancy Sihlwayi som ansvarar för bostads- och landfrågor i Nelson Mandela Bay. Hon ingår i styrkommittéen i samarbetet med stadens svenska twinningort Göteborg,

– Samarbetet med Göteborg har stärkt vår kapacitet, vilket har lett till att vi har kunnat förmedla fler nya hus till familjer.

Twinningsamarbetet mellan städerna växte fram ur ett program för urban utveckling som Sida stött i nuvarande Nelson Mandela Bay sedan 1997. De båda städerna har en hel del gemensamt: de är båda hamnstäder med bil- och lastbilsproduktion som dominerande industri. Båda är dessutom universitetsstäder. Nelson Mandela Bay och Göteborg samarbetar inom områden som sophantering, kulturutbyte, biblioteksfrågor, design, universitetsutbyte, planläggning och transport.

Ett annat exempel på framgångsrikt kommunsamarbete är Gävle kommun och Buffalo City som samarbetar för att förbättra fattiga människors levnadsvillkor. Ett projekt inom GIS (geografiskt informationssystem) ska se till att Buffalo Citys begränsade resurser verkligen kommer de fattiga till del.

För Phil Farrant, som är ansvarig för GIS i Buffalo City, liksom för hans kollegor i Gävle har fattigdomsbekämpningen högsta prioritet:

– Även om städerna ligger långt ifrån varandra så har vi samma ideal och visioner. Dessutom använder vi samma typ av databas och mjukvara i våra informationssystem, vilket underlättar samarbetet.

Med hjälp av ett GIS-system kan planerarna få en snabb överblick över vad som görs inom ett specifikt område. Bland annat kan man med GIS följa hur vattenresurser, miljöfaror och trafiksituationen ser ut, och var det pågår underhållsarbete. Alla avdelningar i Buffalo City kan använda systemet när de ska ta beslut om resursfördelning.

– Med GIS är det inte längre de politiker som skriker högst som får mest resurser, utan de områden där behoven är störst, fortsätter Phil Farrant.

Även om utmaningarna skiljer sig mellan de båda städerna så anser både Gävle och Buffalo City att samarbetet är lyckat. När Gävle utvecklade sitt GIS-system var teknologin så pass ny att all mjukvara behövdes anpassas och utvecklas efterhand. När Gävle nu ska se över sin GIS-strategi kan staden dra lärdom av erfarenheterna från Buffalo City.

Port Elizabeth ●

FAKTA OM TWINNING

Twinningsarbete mellan kommuner, städer eller landsting (provinser eller regioner) syftar till att etablera ett samfinansierat, hållbart partnerskap. Den kostnadsdelning som präglar flera twinningsarbeten visar på hur mycket de lokala myndigheterna värderar samarbetet. Kommunsamarbeten administreras av organisationen Sveriges Kommuner och Landsting (SALAR). En framtida utmaning är att öka ägarskapet och deltagandet av SALAR:s motsvarighet i Sydafrika på nationell nivå, South African Local Government Association (SALGA).

Exempel på twinningsarbeten:

Nelson Mandela Bay – Göteborg

Buffalo City – Gävle

Sol Plaatje – Falun / Borlänge

Emthanjeni – Karlstad

Hibiscus Coast – Oskarshamn

North West Province – Kronobergs Län

För mer information om twinningsarbeten:

Sveriges Kommuner och Landstings (SALAR) internationella avdelning: www.salaida.se

Samarbetspartners i världen

Dagens Sydafrika verkar aktivt för fred och säkerhet på hela den afrikanska kontinenten. Sydafrika har deltagit i fredsarbete i till exempel Etiopien, Eritrea, Somalia, Sudan, Elfenbenskusten, Liberia, Burundi och Demokratiska Republiken Kongo. Detta är en fantastisk prestation för ett land som fram till 1994 var en starkt bidragande faktor till konflikter och instabilitet i regionen!

Under de första två demokratiskt valda presidenterna, Nelson Mandela och Thabo Mbeki, har Sydafrika axlat en ledande roll i Afrika. Målen för den svenska biståndspolitiken överensstämmer med Sydafrikas strävan att främja fred och säkerhet i Afrika.

Sydafrika ombeds ofta att medla i konflikter på den afrikanska kontinenten. Trots att landet är det rikaste i Afrika har Sydafrika inte kapacitet och resurser att ta sig an alla uppdrag. Sedan 2000 har Sverige och Sydafrika samarbetat i frågor om konfliktlösning. Inom ramen för den binationella kommissionen, BNC, bildades 2003 en särskild arbetsgrupp för fred och säkerhet.

Det finns flera exempel på hur svenska och sydafrikanska organisationer och institutioner använt sig av sina bilaterala erfarenheter i samarbetsprojekt i andra länder. Under folkmordet i Rwanda dödade mer än 800 000 människor och över en miljon människor tvingades fly sitt hemland. Förutom att försöka läka de djupa sår som folkmordet lämnat så var den nya regeringen i Rwanda också tvungen att återuppbygga landets samtliga institutioner. En av dessa var polismyndigheten, som 2003 kom med en förfrågan till Sverige om stöd till kapacitetsutveckling och organisationsuppbyggnad. Sex års samarbete mellan svenska och sydafrikanska polismyndigheter hade skapat en stabil bas för en gemensam insats i Rwanda. Situationen för polisen i Rwanda liknar dessutom den som tidigare rådde i Sydafrika, där medlemmar ur ANC:s gerillatrupper och poliser som arbetat under apartheidregimen lärde sig samarbeta i ett nytt, demokratiskt system.

I Rwanda samarbetar poliser från Sverige och Sydafrika bland annat med att utveckla ledningsfunktioner, polisarbete i slumområden, brottsutredningar samt att stärka den demokratiska strukturen inom polisen. De tre polismyndigheterna samverkar för att skapa en poliskår i Rwanda som grundar sitt arbete på mänskliga rättigheter, rättsstatsprinciper, god samhällsstyrning, jämställdhet och dialog med medborgarna.

“Det finns flera exempel på hur svenska och sydafrikanska organisationer och institutioner använt sig av sina bilaterala erfarenheter i samarbetsprojekt i andra länder.”

Myndigheter i Kinshasa, huvudstaden i demokratiska republiken Kongo, visste inte hur många tjänstemän som faktiskt arbetade för staden. Det fanns misstankar om att löner betalades ut till personer som inte alls fanns, eller som åtminstone aldrig visade sig på jobbet. Därför genomfördes en studie som finansierades gemensamt av de tre länderna.

Ytterligare ett exempel på trepartssamarbete är hur Sverige och Sydafrika gemensamt använder sina erfarenheter från kapacitetsutveckling i Norra Kapprovinsen för att stärka den administrativa kapaciteten hos lokala myndigheter i Rwanda.

I framtiden kommer Sverige att öka stödet till Sydafrikas arbete för att främja fred, säkerhet och utveckling i Afrika. Sverige och Sydafrika kommer också att fortsätta samarbeta kring konfliktlösning, hiv/aids och trafficking. Svenska företag och enskilda organisationer som idag är verksamma i Sydafrika uppmuntras att utöka samarbetet till grannländerna.

För mer information om ländernas utrikespolitik och arbete med fred och säkerhet:

Utrikesdepartementet: www.regeringen.se/utrikes

Department of Foreign Affairs, South Africa: www.dfa.gov.za

“Ifall du skulle behöva, bara ifall ...”

– Jag har märkt förändringar. Killarna och tjejerna som kommer hit använder oftare kondomer och vi ser att de har mycket färre könssjukdomar än när vi startade, berättar Monde Qunta.

Kraftiga vindbyar sveper in över Nelson Mandela Bay. Ett femtiotal lastbilschaufförer har stannat vid rastplatsen ”Truckers Inn” för att vila under natten innan de nästa morgon kör vidare mot Johannesburg, East London eller Kapstaden. Solen har just gått ner och temperaturen faller snabbt. En kall vinternatt väntar Östra Kapprovinsen. Men för Monde Qunta, eller Doktor Kondom som han kallas av förarna, är det bara ännu en måndagsnatt ”för att rädda chaffisarnas liv”, som han säger.

Utan de 35 000 lastbilschaufförerna som jobbar inom fraktindustrin skulle Sydafrika stanna. Samtidigt utgör chauff-

“Jag har märkt förändringar. Killarna och tjejerna som kommer hit har mycket färre könssjukdomar än när vi startade.”

“Kom över till hälsokliniken. Du kan kolla blodtryck, få tabletter mot värk eller förkylning. Och allt är gratis.”

förerna en grupp som löper extremt hög risk att både smittas av och sprida hiv/aids.

Monde arbetar som koordinator vid en sjukvårdsmottagning som organisationen Trucking Against Aids (”Långtradarbranschen mot aids”) satt upp vid en rastplats för lastbilschaufförer två mil öster om hamnstaden Port Elizabeth. Trucking Against Aids är ett samfinansierat projekt där fraktbolag, fackföreningar och myndigheter gemensamt verkar för att informera om och minska spridningen av hiv/aids.

Monde Qunta fortsätter längs parkeringen. Han svingar sig vigt upp på lastbilen och knackar på rutan:

– Kom över till hälsokliniken. Du kan kolla blodtryck, få tabletter mot värk eller förkylning. Och allt är gratis.

Lastbilschauffören öppnar dörren och gäspar. Monde tar fram en pamflett ur fickan.

– Vet du vad könssjukdomar är? Kom över till kliniken och titta på en video!

Innan han hoppar ner från lastbilen ger han chauffören ett paket kondomer:

– Ifall du skulle behöva. Bara ifall...

På vägen tillbaka till hälsokliniken möter han två unga tjejer. En av tjejerna har på sig en tajt t-shirt med texten ”Sexy Girl”. Monde känner alla prostituerade som kommer till ”Truckers Inn”. Men en av tjejerna har han aldrig sett förut.

– Du känner mig, eller hur? Kom förbi kliniken senare så kan vi snacka, säger Monde.

Tio minuter senare så kommer flickorna till kliniken. De är blyga och vill inte komma in, men tar tacksamt emot kondomerna som Monde erbjuder dem.

I det andra rummet av containern som gjorts om till en hälsoklinik, står sjuksköterskan Zukisa Mcopelas dörr öppen. Hon förklarar att det är svårt att få förarna att testa sig för hiv:

– De oroar sig för vad de skulle kunna göra med sig själva på vägen hem om testet visar att de är hiv-positiva.

Vid hälsoklinikerna som satts upp längs med de större genomfartslederna i Sydafrika uppmuntras lastbilschaufförerna att testa sig och ta reda på mer om hiv/aids. Chaufförerna har också möjlighet att gå igenom stödsamtal. Sedan projektet startade har hälsoklinikerna haft mer än 40 000 besökare. 42 procent av dem som testat sig har visat sig bära på olika könssjukdomar. En positiv trend är dock att klinikerna noterar en minskning av andelen smittade.

Trucking Against Aids är bara ett av många hiv/aids-projekt som Sverige stödjer i Sydafrika. Till andra viktiga organisationer som arbetar för att öka medvetenheten om hiv/aids i Sydafrika och globalt hör Aids Law Project (ALP) Treatment Action Campaign (TAC), AIDS Consortium och AIDS Legal Network.

FAKTA OM HIV/AIDS I SYDAFRIKA

År 2005 dog omkring 300 000 sydafrikaner i hiv/aids. Enligt statistik från FN-organet UNAIDS (2003) finns det omkring 5,6 miljoner människor i Sydafrika som lever med hiv/aids, vilket utgör nära 13 procent av befolkningen. Bara Botswana, Lesotho, Namibia och Swaziland har högre andel smittade än Sydafrika. Andelen gravida som är smittade av hiv/aids uppgick år 2003 till 27,9 procent. Det är en ökning sedan 2002 då andelen var 26,5 procent och ännu mer sedan 2001 då

andelen var 25 procent. Av de 40 miljoner som bär på hiv/aids i hela världen bor 14 procent i Sydafrika. Regeringen i Sydafrika har lovat att alla i hela landet som har behov av behandling ska ha tillgång till ARV-mediciner (antiretrovirala). Hiv/aids-epidemin utgör det största hotet mot Sydafrikas utveckling och har därför en särställning i samarbetet mellan Sydafrika och Sverige.

Att bryta cirkeln av våld

“Det är en lång process att arbeta med kvinnor som utsatts för misshandel. Det svåraste är att få dem att sluta anklaga sig själva och skämmas. Först när det har lyckats så kan vi själva bryta våldscirkeln. Det handlar om att stärka kvinnorna.”

Lesley Ann Foster utnämndes till hedersdoktor vid Fort Hares Universitet den 5 maj 2006 för sina "enastående insatser och bidrag till samhället, både nationellt och internationellt, särskilt i frågan om kvinnors rättigheter".

– Det är en lång process att arbeta med kvinnor som utsatts för misshandel. Det svåraste är att få dem att sluta anklaga sig själva och skämmas. Först när det har lyckats så kan vi själva bryta våldscirkeln. Det handlar om att stärka kvinnorna, berättar Lesley Ann Foster som är grundare av organisationen Masimanyane Women's Support Centre i staden East London.

Lesley Ann Foster drivs av en fantastisk vilja att förändra situationen för kvinnor i Sydafrika, ett land där fler kvinnor våldtas och mördas än något annat land i världen, undantaget länder som befinner sig i krig.

Masimanyane, som på det lokala språket xhosa betyder "låt oss stödja varandra", arbetar för kvinnor som har våldtagits, misshandlats eller utsatts för människohandel. Masimanyane erbjuder kvinnor juridiskt stöd och terapi. Organisationen söker också påverka politik och lagstiftning i frågor som rör våld mot kvinnor och mänskliga rättigheter. Organisationen bedriver ett förebyggande arbete bland unga och har också ett program som söker förändra attityder hos män.

Lesley Ann Fosters eget liv är en spegelbild av dagens Sydafrika. Ett år efter de första demokratiska valen i Sydafrika kämpade hon för att ta sig ur ett äktenskap där hon misshandlades både fysiskt och mentalt. Hon sökte en organisation som kunde ge stöd och råd. Hon fann ingen, men däremot många kvinnor som befann sig i samma situation som hon själv.

– Att starta Masimanyane var ett underbart ögonblick. Det nya och demokratiska Sydafrika höll på att skapas och vi kunde vara med och utforma lagstiftningen, konstaterar Lesley Ann Foster.

Masimanyane, som skapades för kvinnor i East London, har nu vuxit och blivit en ledande förespråkare för kvinnors rättigheter i Sydafrika. President Thabo Mbeki och FN:s generalsekreterare Kofi Annan har båda efterfrågat Lesley Ann Fosters råd och expertis.

Det finns ett samband mellan hiv/aids och våldet mot kvinnor och en konservativ syn på kvinnans roll, som ytterligare förstärks av arvet från apartheid. Den stora arbetslösheten och otillräckliga sociala system bidrar också till att förvärra situationen. Projektet Men as Partners (MAP) uppmuntrar män att aktivt ta ställning mot våldet. MAP söker få fler män att engagera sig i det förebyggande arbetet mot hiv/aids och få dem att förstå, ta till sig och utöva jämställdhet.

Det är lördagsmorgon i Johannesburg-stadsdelen Hillbrow. Sju unga män, de flesta arbetslösa, går runt för att övertyga så många andra män som möjligt om att de ska testa sig för hiv.

– Vi män är inte vana vid att prata om hiv/aids. Vi är helt enkelt okunniga om sjukdomen, konstaterar Donald Ambe som arbetar på MAP med att informera andra män.

Han går fram till en man som bär sin dotter på armen och pratar med honom en stund.

– Om du har tid så kom förbi kliniken senare.

Ett par meter ifrån dem frågar en ung man hur länge man kan leva med hiv/aids:

– Det finns människor som har levt med sjukdomen i 27 år. Titta på mig! Jag har varit smittad i sju år. Ser jag sjuk ut?, frågar Jafta som är en av MAP:s volontärer.

Den unga mannen skakar på huvudet. Kanske funderar han på att det är värt att gå och testa sig.

– Hur lång tid tar ett test? undrar han.

Sydafrika har världens högsta andel av anmälda våldtäkter, räknat per capita. Enligt statistik från den sydafrikanska polisen anmäldes 55 114 våldtäkter mellan april 2004 och mars 2005. Detta är dock enbart en bråkdel av alla våldtäkter eftersom de flesta aldrig anmäls. En studie som gjordes av hälsodepartementet i

Sydafrika fann att sju procent av alla kvinnor mellan 15 och 49 år hade utsatts för regelrätt våldtäkt, eller på annat sätt tvingats till sex mot sin vilja. En kvinna i Sydafrika våldtogs var 23:e sekund enligt siffror som organisationen Rape Crisis Cape Town tagit fram.

Ekonomisk rättvisa – en fråga om demokrati

När ångtågen pensionerades höll den lilla staden Alicedale, inte långt från Port Elizabeth, på att tyna bort. Många lämnade staden i jakt på annat. Men en del vägrade ge upp. En av dem är Nomawethu Stuurman som jobbar som safariguide för Bushman Sands. Tack vare det svensk-sydafrikanska privatsektorsarbetet har hon fått en möjlighet att starta ett eget företag.

Bushman Sands är ett samarbetsprojekt mellan provinsregeringen i Eastern Cape och det turistföretag som driver Shamwari Game Reserve, en välkänd djurpark ett par mil utanför Alicedale. Tidigare fanns det en högskola för tågpersonal i Alicedale. Den gamla skolan har renoverats och byggts ut och är numera hotell. Intill hotellet ligger en golfbana runt vilken 1200 tomter styckats och sålts till privatpersoner. De som köpt tomt har också skrivit under på att de ska bygga fritidshus eller hus för permanentboende på tomten. Genom hårt arbete och smarta investeringar håller Alicedale på att utvecklas till centrum för ett större turistområde mellan Port Elizabeth och Grahamstown.

– Jag inte bara gillar, utan jag verkligen älskar mitt jobb! säger Nomawethu samtidigt som hon kör in i Alicedales egna djurpark.

Det svenska stödet till små- och mikroföretagare har gjort det möjligt för människor i Alicedale att få tillgång till lån för att starta mindre företag som erbjuder tjänster som städning, trädgårdsarbete eller poolskötsel. Tanken är att också tvätteriet och presentbutiken i hotellet ska drivas som små privata företag. Lån kan också ges till dem som vill öppna bageri, kafé, slakteri eller privat guideverksamhet. För att få lån bör företaget ha en hållbar ekonomisk plan och ge personer som tillhör tidigare diskriminerade grupper i det sydafrikanska samhället en möjlighet att tjäna pengar.

Cebisa Telecom är ett litet företag i Pretoria som ägs av svarta entreprenörer. De installerar växlar, radiosystem och sändarutrustning för GSM-nätverk i Afrika. Deras största kund är Ericsson. Cebisas verksamhet har upplevt en dramatisk tillväxt sedan september 2004, då företaget knappt gick runt, till en omsättning på drygt fem miljoner kronor år 2005. Företagets framgång innebär också fler jobb.

– Sedan starten har vi anställt mer än 15 personer som tidigare var arbetslösa. Nu startar vi nya projekt i Rwanda, Uganda, Tanzania och Sydafrika, berättar Richard Swan, som skapade företaget år 2003.

Grundarna bakom Cebisa Telecom hade tillräckligt med

“Sedan starten har vi anställt mer än 15 personer som tidigare var arbetslösa. Nu startar vi nya projekt i Rwanda, Uganda, Tanzania och Sydafrika.”

kunskap och erfarenhet från sin bransch, men de saknade nödvändigt kapital för att driva projekten. Företaget kontaktade Swedish-South African Business Partnership Fund (SSBF) och presenterade sin affärsplan. Planen bedömdes vara företagsekonomiskt hållbar och Cebisa kapabelt att genomföra den, vilket ledde till att SSBF godkände ett lån på upp till en miljon rand per projekt. Lån som ges till kommersiell ränta och som ska betalas tillbaka när vart och ett av projekten är avslutade.

En tudelad ekonomi

Den sydafrikanska ekonomin är tudelad. I den rika delen har människor jobb och tillgång till god sjukvård. I den fattiga delen är arbetslösheten enorm och de sociala tjänsterna, som sjukvård, pension, sjukförsäkring och skola, är knappa. En av Sydafrikas största utmaningar är därför att ge grupper som tidigare varit ekonomiskt diskriminerade möjlighet att få ett starkare fotfäste i samhället. Detta ska åstadkommas genom att stödja initiativ som skapar arbetstillfällen.

Regeringens initiativ för att stärka svarta sydafrikaners deltagande i den ekonomiska utvecklingen kallas för Black Economic Empowerment (BEE). Målet är att ta bort synliga och osynliga hinder relaterade till hudfärg och kön i den sydafrikanska ekonomin och arbeta för att fler ska kunna starta och driva egna företag. Initiativet syftar till att öka ägandet, få fler personer i ledningsfunktioner och skapa arbetstillfällen för dem som i stor

utsträckning står utanför den formella ekonomin på grund av den historiska rasindelning som apartheidsystemet skapade.

Under 2006 utvärderades det bilaterala privatsektorsamarbetet och SSBF, bland annat med anledning av att både Sydafrika och Sverige hade tagit fram nya strategier för privatsektorutveckling. Utvärderingen ledde fram till att SSBF omvandlades och en nystart av samarbetet ägde rum. Det fortsatta samarbetet ska framför allt bidra till att utveckla den privata sektorn i Sydafrika, snarare än stödja enskilda företag. Samarbetet ska också bidra till att skapa förutsättningar för mer långsiktigt privatsektorsarbete mellan länderna, utan biståndsfinansiering.

Från 2006 leds samarbetet av Sydafrikas närings- och handelsdepartement, Department for Trade and Industry (DTI), och syftet är att stötta prioriterade grupper på arbetsmarknaden i linje med Sydafrikas politik för jämlik ekonomisk tillväxt, Accelerated and Shared Growth Initiative (ASGISA).

Stödet kommer att inriktas på småföretagande och på kompetensutveckling (skills development) genom olika typer av utbildningsinsatser, bland annat i samarbete med svenska Exportrådet och de svenska företagen i Sydafrika.

FAKTA: EKONOMISK UTVECKLING

Sydafrika svarar ensamt för ungefär en fjärdedel av den sammanlagda ekonomin för alla afrikanska länder söder om Sahara. Trots detta är Sydafrikas ekonomi bara hälften så stor som Sveriges. Med en befolkning på omkring 9 miljoner invånare har Sverige dubbelt så mycket resurser att fördela som Sydafrika, som har en befolkning på 47 miljoner (2005). Sydafrika är idag Sveriges största exportmarknad i Afrika. 2004 uppgick den svenska exporten till Sydafrika till 4,4 miljarder kronor. Exporten från Sydafrika till Sverige var samma år endast 1,5 miljarder kronor.

Sydafrikas handel med Sverige:

Räknat i miljarder kronor

	1994	2000	2001	2002	2003	2004
Import	0,42	3,6	2,8	2,7	3,6	4,4
Export	0,07	0,7	1,0	0,9	1,2	1,5

För mer information:

Exportrådet: www.swedishtrade.se

Department of Trade and Industry: www.dti.gov.za

Ökad kunskap ger bättre hälsovård

“Med träningen han fick i Sverige kommer han tillbaka till Sydafrika med kunskaper som kan öka vår förmåga att handskas med sjukdomar.”

– Det här är inte ett jobb för folk som lider av klaustrofobi, konstaterar doktor Janusz Paweska vid Sydafrikas Smittskyddsinstitut, National Institute for Communicable Diseases (NICD). När Janusz Paweska arbetar i laboratoriet där många av världens mest smittsamma sjukdomar analyseras, som Ebola, Marburg och Rift Valley-feber, är han klädd i en lufttät gummioverall och mask. Syrgas förs in genom plaströr som går längs taket.

Arbetsplatsen är NICD:s BSL-4 labb, en klassifikation som innebär absolut högsta säkerhet. Här samarbetar Janusz Paweska med kollegor på Smittskyddsinstitutet (SMI), som är värd för det enda BSL-4 labbet i Norden.

Huvuduppgifterna för både NICD och SMI är att övervaka och forska om smittsamma sjukdomar. NICD har också en nyckelroll när det gäller att bevaka utvecklingen av HIV-viruset. Till exempel har NICD samlat alla hiv-positiva blodprover från förstföderskor i hela landet.

Trots att, eller kanske just för att skillnaderna mellan sjukdomsbilderna i Sverige och Sydafrika är så olika, har både NICD och SMI mycket att vinna på samarbetet. Svenska medarbetare kan komma till Sydafrika och få klinisk erfarenhet och utföra diagnoser på några av världens mest smittsamma och dödliga sjukdomar. För sydafrikanerna erbjuder samarbetet en möjlighet att öka kunskaperna och utveckla sin forskningskapacitet. Från NICD i Sydafrika erbjöds Janusz Paweskas kollega Benn Sartorius att genomgå utbildning inom EU-programmet, European Programme for Intervention Epidemiology, som SMI genomför.

– Med träningen som han fick i Sverige kommer Benn Sartorius att kunna tillföra oss kunskaper som ökar vår förmåga att handskas med sjukdomar, säger Professor Barry D. Schoub, VD för NICD.

FAKTA OM HÄLSOFORUM

Samarbetet mellan NICD och SMI är en av aktiviteterna som ingår i Hälsoforum. Hälsoforum lanserades 2003 för att stärka samarbetet mellan Sverige och Sydafrika inom allmänhälsan. Representerarna möts en gång per år. De fem prioriterade områdena är: hiv/aids, tuberkulos och andra smittsamma sjukdomar, reproduktiv hälsa och rättigheter, reform av hälsosektorn, hälsofrämjande åtgärder och hälsokonsekvensbedömningar samt skadeprevention.

*För mer information:
Department of Health, South Africa:
www.doh.gov.za
Socialdepartementet i Sverige:
www.regeringen.se/social*

Att läka såren från apartheid

Från staden Mtata, i centrala delen av Östra Kapprovinsen, åker medlemmarna från Umtata Child Abuse Resource Centre, (UCARC) och dess svenska samarbetspart Rädda Barnen långa sträckor på grusvägar för att komma fram till de avlägsna byarna där de arbetar.

– Ofta möts vi av hela byar – både traditionella och politiska ledare, vuxna och barn är samlade. Vi hjälper dem att förstå barns rättigheter och vad de kan göra för att stödja barn som utsatts för sexuella övergrepp, berättar Ulrika Soneson som arbetar på Rädda Barnens regionala kontor i Pretoria.

Rädda Barnen arbetar med barns rättigheter både i Sverige och i utvecklingsländer. I en opinionsundersökning i Sydafrika, där man frågade barn vilka av deras rättigheter som oftast kränktes, svarade barnen att det var rätten att skyddas från misshandel och sexuellt utnyttjande, samt rätten att växa upp i en säker miljö. Undersökningen är ett exempel på hur organisationen tar fram information för att utveckla effektiva modeller för att skydda barnen.

Resurscentret för övergrepp mot barn i Mtata, UCARC, är en av flera sydafrikanska organisationer som Rädda Barnen samarbetar med. UCARC koordinerar i sin tur flera andra organisationers och myndigheters arbete med att ge stöd till utsatta barn. Fokus ligger på att förebygga misshandel och sexuellt utnyttjande genom att stärka barn och föräldrar med kunskap och metoder för att hantera olika situationer.

– När vi arbetar med frågor som hiv/aids och reproduktiv hälsa från ett barnperspektiv kommer vi alltid tillbaka till det faktum att män har så mycket mer makt än kvinnor. Det är ett av de grundproblem vi aldrig får glömma bort, fortsätter Ulrika Soneson.

Tillsammans med den sydafrikanska avdelningen för organisationen Planned Parenthood Association arbetar Rädda Barnen med att förändra attityder och beteenden hos pojkar mellan tio och 17 år. Fokus ligger på reproduktiv hälsa och på att skapa positiva sexuella beteenden hos pojkarna. För att nå dem håller organisationerna föreläsningar i skolor, arrangerar sportaktiviteter och arbetar för att föra fram manliga lärare som förebilder till pojkarna.

– Jag förlorade min barndom när jag under apartheid slogs i det krig som pågick i våra kåkstäder, berättar Bongani Linda som är grundare och chef för teatergruppen Victory Sonqoba. Som ung ANC-medlem slogs han själv mot medlemmarna i det

“När vi arbetar utifrån ett barnperspektiv med frågor som hiv/aids och reproduktiv hälsa kommer vi alltid tillbaka till det faktum att män har så mycket mer makt än kvinnor. Det är ett av de grundproblem vi aldrig får glömma bort.”

Zuludominerade partiet Inkatha. Det var ett krig mellan svarta.

– Under själva striderna frågade jag mig själv varför barn måste fräntas sin rätt att växa upp som barn.

Han bildade teatergruppen Victory Sonqoba för att läka sårerna från apartheid med hjälp av amatörteater. Idag samarbetar gruppen med den svenska enskilda organisationen Diakonia. Namnet Victory Sonqoba är en kombination av ANC:s slogan "Victory is Certain" (segern är given) och Inkathas slogan "Sonqoba Simunye" (tillsammans som en ska vi erövra).

Vid vårt besök är amatörskådespelarna mitt i en general-repetition av en pjäs om den legendariska zulukungen Shaka Zulu. Teatergruppen använder teater för att provocera fram diskussioner mellan invånare i stadens slumområden. De arbetar i fängelser, med före detta kriminella och med människor som har hiv/aids. För som Bongani Linda uttrycker det:

– Vi tar in folk med verklig erfarenhet av de problem vi vill diskutera och tränar dem i teater. Sen kan de själva lära andra vad de har lärt sig.

FAKTA OM SAMARBETET MELLAN SVENSKA OCH SYDAFRIKANSKA ENSKILDA ORGANISATIONER

Sveriges stöd till ett demokratiskt och icke-rasistiskt Sydafrika växte fram genom ett folkligt engagemang mot apartheidregimen. Till en början var det student- och elevorganisationer, politiska ungdomsförbund, kyrkor och arbetarrörelsen som starkast uttryckte sin avsky för apartheidregimen. Ur detta växte en bred rörelse som kom att omfatta stora delar av det svenska samhället.

Under 2004 stödde Sida svenska enskilda organisationer som arbetar i Sydafrika med nästan 34 miljoner kronor.

För mer information om svenska enskilda organisationer verksamma i Sydafrika:

Lutherhjälpen: www.lutherhjälpen.se

Afrikagrupperna: www.afrikagrupperna.se

Forum Syd: www.forumsyd.se

Diakonia: www.diakonia.se

Svenska missionsrådet: www.missioncouncil.se

Kooperation Utan Gränser /

Swedish Cooperative Center: www.swecoop.se

LO/TCO:s biståndsråd: www.lotcobistand.org

Palmecentret: www.palmecenter.se

Rädda Barnen: www.raddabarnen.se

Kultur kan förändra!

1982 satte Market Theatre upp August Strindbergs Fröken Julie. Pjäsen handlar om en omöjlig kärleksrelation mellan en rik och bortskämd ung kvinna och hennes betjänt Jean. När Market Theatre satte upp pjäsen spelades fröken Julie av Sandra Prinsloo, som är vit. Hennes betjänt, Jean, spelades av John Kani, en av Sydafrikas mest hyllade svarta skådespelare.

När John Kani satte sin hand på Sandra Prinsloos knä reste sig delar av publiken upp och lämnade föreställningen i protest. Den andra delen av publiken ställde sig upp och applåderade. Föreställningen fortsatte och pågick under en längre tid trots att skådespelarna hotades till livet och teatern utsattes för flera bombhot. Till slut var det Sydafrika som tvingades ändra på sig, inte Market Theatre.

Redan från starten 1976 har Market Theatre arbetat med svarta, vita och färgade skådespelare och alltid spelat för en blandad publik. Idag sätter teatern upp föreställningar som riktar sig till en publik från skilda etniska och sociala grupper.

– Genom att vi lever och verkar i ett multikulturellt samhälle och vi vet att det finns skillnader mellan olika grupper i vårt samhälle, har vi lärt oss att handskas med dessa skillnader. Vi har lärt oss hitta pjäser som kan locka publik från alla delar av samhället, berättar Sibongeseni Mkhize som är chef för Market Theatre.

Med sin förmåga att locka publik från olika etniska grupper som zulus, xhosas, indier och personer med engelsk eller afrikaans bakgrund, hjälper Market Theatre Stadsteatern i Stockholm att välja pjäser som kan locka en bredare publik. Som utbyte utbildar Stadsteatern unga skådespelare, pjäsförfattare och teknisk personal från Market Theatre. De två kulturinstitutionerna har samarbetat sedan 1994.

– Stadsteatern arbetar för att nå en publik som sällan går på teater. Det är de som bor i förorter till Stockholm och ofta har en annan etnisk bakgrund än den svenska. De har bett oss att visa hur vi arbetar tillsammans med den publik vi vill nå för att de sen själva ska kunna ta fram pjäser som berör publiken i förorterna, fortsätter Sibongeseni Mkhize.

Till skillnad från Stadsteatern och Market Theatre har samarbetet mellan Världskulturmuseum i Göteborg och Red Location Museum i Nelson Mandela Bay just börjat. När man åker längs med Olof Palmes gata i New Brighton reser sig plötsligt Red Location Museum som en gigantisk stålkonstruktion. Red Location är ett område i den tidigare helt svarta stadsdelen New Brighton. Många berömda ANC-medlemmar fostrades här. Rangliga plåtskjul står längs med vägen som leder

“Med sin förmåga att locka publik från olika etniska grupper som zulus, xhosas, indier och personer med engelsk eller afrikaans bakgrund, hjälper Market Theatre Stadsteatern i Stockholm att välja pjäser som kan locka en bredare publik.”

“Museet bidrar till att stärka självförtroendet hos dem som diskriminerades under apartheid och som fortfarande lever i fattigdom. Det är något som alla svarta kan vara stolta över.”

upp till ingången. Skjulen runt museet är en symbol för det brutala arv som apartheid lämnat efter sig. Som kontrast står museet som en symbol för kampen för demokrati:

– Museet bidrar till att stärka självförtroendet hos dem som diskriminerades under apartheid och som fortfarande lever i fattigdom. Det är något som alla svarta kan vara stolta över, säger Gcinibandla Mtukela som är chef för Red Location Museum.

Grannarna som bor i plåtskjulen har inte bara gratis inträde till museet, de får också vara med och besluta om innehållet i de utställningar museet ska visa.

Väl inne i byggnaden möts besökare av femton kolumner och tolv blodröda ”minnesboxar” i korrugerad plåt. Namnet ”minnesboxar” kommer från de matlådestora boxar som många svarta gruvarbetare tog med sig till gruvorna i norr. I dessa förvarade de minnen – bilder, hårtestar, brev – vad som helst som kunde påminna dem om familjen som inte fick följa med till gruvorna.

Ett museum behöver separata rum för föredrag och möten skilt från utställningsytorna. När Mtukela besökte Världskulturmuseet i Göteborg blev han inspirerad av de lösningar Göteborg valt. Väl tillbaka beslutade de sig för att skapa liknande ytor i Red Location Museum. Nu har museet en hörsal och flera mindre rum där besökare kan träffas utan att vara inne i själva utställningsrummet.

KULTURFONDEN

Den gemensamma kulturfonden samordnas av Kulturrådet i Sverige tillsammans med Sydafrikas kulturdepartement. En kommitté, som består av fem representanter från varje land, bedömer och beslutar om stöd till projektförslag från kulturinstitutioner i de båda länderna. Förslag som på olika sätt berör fattigdom och mänskliga rättigheter prioriteras.

För mer information:

Department of Arts and Culture, South Africa:

www.dac.gov.za

Kulturrådet www.kulturradet.se

En lista över de sydafrikanska och svenska myndigheter, departement och organisationer som är engagerade i samarbetet finns publicerad på svenska ambassadens hemsida: www.swedenabroad.se/pretoria

National Treasury Republic of South Africa
www.treasury.gov.za

EMBASSY OF SWEDEN

Pretoria

www.swedenabroad.se/pretoria

Att halvera fattigdomen i världen till år 2015 är vår tids största utmaning. Det kräver samarbete och uthållighet. Samarbetsländerna ansvarar för sin utveckling. Sida förmedlar resurser och utvecklar kunskap och kompetens. Det gör världen rikare.

STYRELSEN FÖR INTERNATIONELLT
UTVECKLINGSSAMARBETE

105 25 Stockholm
Besök: Valhallavägen 199
Telefon: 08-698 50 00
Telefax: 08-20 88 64
sida@sida.se, www.sida.se